

OPENBARE ZEDENSCHENNIS BIJ HET DOOPFEEST VAN KAREL VAN HABSBURG

Een merkwaardige getuige van het doopfeest van Karel van Luxemburg beleefde een al even merkwaardig avontuur dat werd beschreven onder de wel-sprekende titel: *Comment maistre Jehan Molinet pissa à Gand contre les murs de Gravesteen l'an mil quatre cens quatrevingtz et dix neuf*. Molinet volgde in 1474 zijn leermeester Georges Chastellain op in de functie van *indiciaire* ten dienste van de Bourgondische dynastie. Zijn taak was alle belangrijke historische gebeurtenissen te noteren en te verwerken tot een elegante tekst tot meerdere roem van zijn opdrachtgevers en broodheren. Hij vertoefde dan ook meestal in de onmiddellijke omgeving van de vorst. Molinet was ook een kleurrijk personage die er niet voor terugdeinsde anderen en zichzelf op de korrel te nemen en die graag de lof van de wijn zong. Voor ons verhaal is belangrijk dat hij in 1497 een oog verloor. In 1501 verwierf hij dank zij de interventie van Filips de Schone een prebende als kanunnik aan de Onze-Lieve-Vrouwecollegiale te Valenciennes, waar hij op 23 augustus 1507 overleed. Hij was toen 73 jaar oud.

Als *indiciaire* van Filips de Schone bevond de 67-jarige Molinet zich begin 1500 in Gent om verslag uit te brengen over de geboorte en het doopfeest van de jonge prins. Hij genoot ongetwijfeld van een onderkomen aan het Hof ten Walle. Van zijn bloemrijke en gedetailleerde gelegenheidsreportage liet hij twee versies na: *La très désirée et prouffitable naissance de Charles d'Austrice* en *Sur la nativité Monseigneur le duc Charles* (Dupire, N. (ed.), *Les Faictz et Dictz de Jean Molinet*, dl.1, Paris, 1936, p.352-358 en 359-361).

Het scabreuze verhaal over Molinets avontuur in Gent begon in een taveerne op de Hoogpoort waar de eenogige *indiciaire*, *ung personnaige borgne d'ung oeul, viel de son eaige*, aangelokt door de klank van tegen elkaar stotende bekers, zijn toevlucht had gezocht bij zijn Bourgondische drinkebroers. Hoewel hij zich al twee maanden in Gent bevond, verdiepte hij zich die dag met bijzondere aandacht in zijn stoop wijn en informeerde hij bij de waard hoeveel de *mailletotte*, de wijnbelasting bedroeg. Toen hij tot zijn ontzetting vernam dat hem hiervoor drie groot per stoop werd aangerekend, vond hij dit een echte schande en riep uit: *C'est ung cruel pillage! ... Dieu mette tous ceulx en mal an qui ont faict si cruel impos!* Hij verliet al morrend de herberg, maar toen hij aan het Gravensteen voorbijkwam, stond zijn blaas op springen en *vint espurger sa vesie à Gravestien, ung fort chastiau, en pissant dessoubz*

ung cresteau. De officier van wacht van het eerbiedwaardige Steen betraptte hem bij deze schanddaad en riep *en son flamengois* enkele burgers en twee politiemensen als getuigen ter hulp. Molinet bevond zich in een moeilijke postuur en had nauwelijks de tijd om zijn kledij min of meer in orde te brengen of hij werd prompt tot een boete van vijf groot veroordeeld *à cause qu'il avoit pollut le chastiau de sa locque*. Een *locque* is een zware staf of knots, in dit geval uiteraard figuratief gebruikt. De verontwaardigde *indiciaire* van Filips de Schone riep uit: *Comment ? J'ay paié pour le maletotte trois gros du lot selon la cotte! Fault il paié pour le pissaigne cincq gros ? Pai on à Gand plus du pissier le vin, que de boire ?* Hij oordeelde dat hij geen misdrijf had gepleegd omdat hij geen Gents bezit had ontvreemd: *Se j'ay but à che haul port – het drinkgelag vond dus inderdaad plaats op de Hoogpoort – ung lot de vin pour mon support et je l'espandis à vostre porte, rien qui soit du vostre n'emporte! Est le cas si hideux et vile? Je laisse tout en vostre ville*. De arme *pissepairoit* vond dit een ongehoord duur plasje, *une chière pichatte*, en informeerde: *Combien pai on quant on y quie ?* met andere woorden hoeveel men dan wel moest betalen om zijn behoefte te doen. Kwaad vervolgde hij zijn weg, terwijl hij de verwonderde Gentenaren tot afscheid toeriep: *Se vous volés que je desbraie mon cul, ma chemise et me braie, je besoingneray tellement du gros engien que sentement en aurez du long vostre face des plus gros tronchons que je fache*.

Was Jehan Molinet wel degelijk de held van dit burleske avontuur? Jacques Lemaire, die de tekst met commentaar publiceerde (Lemaire, J., *Un témoignage curieux sur Molinet en 1500*, in: *Romania*, dl.101, Paris, 1980, p.106-115, op basis van het handschrift in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, reeks IV nr. 541) is overtuigd van wel. Hij bleef het antwoord schuldig op de vraag naar de auteur van de tekst, maar was er op stijlkritische gronden van overtuigd dat het niet Molinet zelf kan zijn geweest. Duidelijk is alvast dat de auteur in het Picardisch schreef, maar hij had ook het Gentse dialect aandachtig beluisterd, wat blijkt uit grafieën als *Gravestien* en *Ghentenare*. Ook de topografie klopt: Molinet was op wandel op de Hoogpoort, bezocht daar een van de vele wijntaveernes, zette dan zijn weg verder over de Gravenbrug (heden de Vleeshuisbrug) en beleefde zijn avontuur voor het Gravensteen. Men kan zich zelfs voorstellen waar zijn verdere tocht hem heen leidde: over de Hofbrug (nu de Hoofdbrug), via het Gewad naar het Hof ten Walle, waar de *indiciaire* ongetwijfeld in geuren en kleuren zijn verhaal ging vertellen en vervolgens zijn roes uitslapen.

Daniël LIEVOIS